

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1971

BRNO 1972

bránit vysychání! Podobný materiál se nachází i v aluviálních sedimentech, např. vrstvy listů. Do této kategorie můžeme přiřadit též nálezy houžví, provazů, šňůr (lýkové, lněné) a textil.

5. Semena, plody

Zuhelnatělá semena a plody získáváme obdobně jako zuhelnatělé dříví. Jejich vyplavování je však vhodné svěřit paleobotanické laboratoři a odbornému dozoru. Zuhelnatělá semena a plody se vyskytují na nejrozmanitějších místech. Často jsem ze vzorků hlíny se zuhelnatělými zbytky dřeva vyplavil též zuhelnatělá semena, jejichž objev byl milým překvapením, ačkoliv se v objektu vůbec nepředpokládaly. Doporučuji archeologům, aby čas od času kontrolovali obsah i zdánlivě archeologicky sterilních vrstev, neboť v nich mohou být rozptýlena zuhelnatělá semena plevelů, která ujdou pozornosti. Postačí rozplavení menšího vzorku hlíny v nádobě s vodou — po ustátí vyplavou zuhelnatělá i nezuhelnatělá semena na hladinu.

S nezuhelnatělými semeny a plody se nejvíce setkáváme v aluviálních sedimentech a ve výplních odpadních jam a ve studních. K jejich získání odebíráme pokud možno celé vrstvy výplně; zajištěné proti vysychání předáváme k dalšímu zpracování do paleobotanické laboratoře (uzavřené v pytlích ze silnější fólie, v kanistrech apod.).

Závěrem připojuji několik upozornění k ošetření materiálu pro speciální analýzy: dřevo, semena aj. určené k radiokarbonovému datování nesmějí být znečištěny recentními organickými látkami (např. konzervačními). Pokud byly oplachovány vodou, pak zásadně čistou vodou. Výřezy z kůlů pro dendrochronologické analýzy se nakonzervují proti plísni a zabezpečí proti vysychání. Jakékoliv ztráty odpařováním způsobují ve dřevě irreverzibilní změny, deformace letokruhů, které se již neopraví opětovným máčením ve vodě.

Poznámky:

¹ Nejobyklejší konzervační kapalina je 4–6 procentní roztok formaldehydu.

² Plavení v jiných kapalinách není žádoucí (např. chlórid uhlíčitý), protože by se tak vzorky znehodnotily pro případnou radiokarbonovou analýzu.

Literatura:

Dohnal Z., 1959, Jak zacházet s rostlinnými zbytky z archeologických výzkumů. AR 11, 570–574.

Opravil E., 1961, Archeologické výzkumy a botanika. SPFFUB E 6, 127–134.

Opravil E., K botanickému výzkumu středověkých objektů. Zprávy Čs. spol. archeol. 7, 24.

PAMĚTNÍ KONFERENCE U PŘÍLEŽITOSTI ČTYŘSTÉHO VÝROČÍ ÚMRTÍ BISKUPA JANA BLAHOŠLAVA

BOHUSLAV KLÍMA, AŮ ČSAV Brno

Archeologický ústav ČSAV v Brně uspořádal 21. 9. 1971 ve spolupráci s Vlastivědným ústavem v Přerově pamětní konferenci u příležitosti čtyřstého výročí úmrtí biskupa moravských Bratří, Jana Blahoslava (1523–1571), který ve své Gramatice české z r. 1571 zanechal prvou zprávu o objevech mamutích kostí v Předmostí. V rámci slavnostní části konference odhalil předseda Městského národního výboru v Přerově L. Jambor pamětní desku, zasazenou do vápencového balvanu v někdejší Chromečkově zahradě. Účastníci konference, mezi nimi i osm badatelů zahraničních, si prohlédli novou expozici pravěkých sbírek Vlastivědného ústavu v Přerově a menší zjišťovací výzkum Archeologického ústavu ČSAV v Brně ve východní stěně pod hřbitovní zdí. V pracovní části konference přednesli odborníci z jednotlivých oblastí věd referáty, osvětlující pohled na naleziště v Předmostí z pozice současného stavu výzkumu (B. Klíma: Dnešní pohled na výzkum a význam paleolitické startice v Předmostí; E. Vlček: Antropologie paleolitické populace z Předmostí; J. Macoun: Geologická stavba lokality v Předmostí; M. Stloukal: Antropologie Slovanů z Předmostí; J. Malina: Některé výsledky petrograficko-archeologického výzkumu ve vztahu k Předmostí; W. Chmielewski: Stanowisko Zwierzynec v Krakově. proba nowej interpretacji). Protože pamětní konference představovala i významnou akci v činnosti ústavu, otiskujeme v „Přehledu výzkumů“ nejdůležitější přednesené referáty.

Gedenkkonferenz anlässlich der vierhundertsten Wiederkehr des Todestages des Bischofes Jan Blahoslav. Das Archäologische Institut der ČSAV in Brno veranstaltete am 21. 9. 1971 in Zusammenarbeit mit dem Heimatkundlichen Institut in Přerov eine Gedenkkonferenz anlässlich der vierhundertsten Wiederkehr des Todestages des Bischofes der Mährischen Brüder Jan Blahoslav (1523 bis 1571), welcher in seiner Böhmischen Grammatik aus dem Jahre 1571 die erste Nachricht von Mammutknochen-Entdeckungen in Předmostí hinterliess. Im Rahmen des feierlichen Konferenzteiles enthüllt der Vorsitzende des Städtischen Nationalausschusses in Přerov L. Jambor eine Ge-

denktafel, die in einem Kalksteinblock im einstigen Chromeček-Garten eingesetzt wurde. Die Konferenzteilnehmer, darunter auch acht Forscher aus dem Ausland, besichtigten die neue Exposition der prähistorischen Sammlung des Heimatkundlichen Institutes in Přeřov und eine kleinere Feststellungsgrabung des Archäologischen Institutes der ČSAV, Brno in der östlichen Wand unter der Friedhofsmauer. Im Arbeitsteil der Konferenz trugen Fachmänner aus einzelnen wissenschaftlichen Zweigen Referate vor, in welchen das Bild über den Fundort in Předmostí vom Standpunkt der heutigen Forschung erhellt wurde (B. Klíma: Der heutige Stand der Erforschung und Bedeutung der paläolithischen Station in Předmostí; E. Vlček: Anthropologie der paläolithischen Population aus Předmostí; J. Macoun: Der geologische Aufbau der Lokalität in Předmostí; M. Stloukal: Anthropologie der Slawen aus Předmostí; J. Malina: Einige Ergebnisse der petrographisch-archäologischen Forschung in Bezug auf Předmostí; W. Chmielewski: Die Station Zwierzyniec in Kraków, Versuch einer neuen Interpretation). Da die Gedenkkonferenz auch einen bedeutenden Teil der Institutstätigkeit vorstellt, veröffentlichen wir in „Přehled výzkumů“ einige der vorgetragenen Referate.

DER HEUTIGE STAND DER ERFORSCHUNG UND BEDEUTUNG DER PALÄOLITHISCHEN STATION IN PŘEDMOSTÍ (Bez. Přeřov)

BOHUSLAV KLÍMA, AŮ ČSAV Brno

Předmostí bei Přeřov erweckte am Ende des vorigen Jahrhunderts mit Recht ein grosses Interesse wissenschaftlicher Kreise und der Öffentlichkeit als bedeutendster Lagerplatz des pleistozänen Menschen in Mitteleuropa. Seit dieser Zeit waren zwar etliche andere solche Siedlungen entdeckt worden, aber Předmostí entschwand nie aus dem gebräuchlichsten Wortschatz der Fachmänner und wurde sogar zum Synonymum für die bündige Bezeichnung jener Zeit, als der Mensch Mammutjäger war und seine Kultur eine hohe Entwicklungsstufe erreichte. Als verallgemeinerte Vorstellung längstvergangener Siedlungen urgemeinschaftlicher Jäger in freien Lagen wird Předmostí von den Seiten der Lehrbücher nie verschwinden, wo stets seine ausserordentlichen Funde angeführt werden sein: das grösste bisher bekannte Massengrab von zwanzig Angehörigen einer matriarchalen Sippe, die Gravierung einer stilisierten Frauengestalt auf einem Mammutstossezahn, Frauenstatuetten, die Mammutfigur und weitere. Dennoch entbehren wir jedoch bis heute über diese wichtige Siedlung der älteren Steinzeit, eine quartär-geologische Lokalität und reichen Fundort der pleistozänen Fauna eine zusammenfassende Arbeit monographischen Charakters, obwohl eine solche schon einige Forscher vorbereiteten. Lassen wir die bunte und beinahe fast tragische, aber sehr lehrreiche Historie der Erforschung dieser Station und die Entwicklung des Bestrebens um ihre Verarbeitung und Veröffentlichung beiseite, ist für das heutige Nachsinnen am günstigsten, die derzeitige Ansicht über Předmostí als eine erstrangige paläolithische Station näher zu bringen und auf ihre Bedeutung für die weitere archäologische Grabung zu weisen.

Am schwerwiegendsten ist gewiss die Erkenntnis, dass die günstigen Stellen um beide Kalkkegel „Skalka“ und „Hradisko“ im Paläolithikum häufiger besiedelt waren und dass Předmostí somit eine mehrschichtige Station ist, wie es bei einigen ähnlichen und bedeutenden Denkmalstätten in Osteuropa der Fall ist. Dadurch löste sich das langdiskutierte Problem zu Gunsten jener Forscher, welche schon früher in Předmostí zwei oder auch mehrere Fundschichten mit unterschiedlichem Inhalt der materiellen Kultur und keineswegs eine einzige Schicht festgestellt hatten. Am besten bewiesen diesen Umstand auch stratigraphisch die letzten Forschungsarbeiten von K. Žebera. Die Lössanhöhe von Předmostí ist ziemlich umfangreich und die Fundhorizonte mit verschiedenem Inhalt kamen obereinander in gegenseitiger Superposition, jedoch eher nur ausnahmsweise an einigen Stellen vor. In der Regel erschienen sie ohne derartige direkte Zusammenhänge abseits voneinander, in unechten, also vertikalen Beziehungen, für die man in der archäologischen Praxis die Bezeichnung horizontale Stratigraphie verwendet.

Gewiss ist es sehr schwierig und verwegen heute nachträglich und mehr oder weniger nur nach typologischen Gesichtspunkten die einzelnen Gegenstände der Steinindustrie verschiedenen Kulturkomplexen zuzuschreiben und diese rückwirkend in festgestellte oder sogar nur vorausgesetzte Fundschichten einzureihen. Auch im Bewusstsein dieser Tatsachen wird es jedoch trotzdem notwendig sein, eine bestimmte Ansicht auszusprechen und noch andere Kriterien für die Rekonstruktion der kulturellen Zugehörigkeit der erhaltenen Hinterlassenschaften zu suchen. Eines davon werden zum Beispiel Angaben sein können, welche die genaue Fundstelle einzelner Gegenstände näher lokalisieren. Indem der Fortlauf der Lössförderung gut bekannt ist, können es auch Angaben über das Funddatum sein, aus denen man ungefähr dann die Entdeckungsstelle ableiten kann. Die bisherigen Erfahrungen zeugen nämlich davon, dass sich die Fundhorizonte der älteren Besiedlung vorwiegend in der Nähe des höheren „Hradisko“ konzentrierten und dass sich die Hauptschicht wiederum um

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1971

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19

Odpovědný redaktor: Akademik Josef Poulík

Redaktoři: Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský

Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá

Kresby: Doc. dr. B. Klíma, M. Bálek, S. Janák, A. Životská

Na titulní obálce: Nádobka z eneolitického sídliště v Brně-Lískovci

Tiskem: Grafia, n. p., Brno, provozovna 04, Gottwaldova 21

Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodejné